

HATÁSVIZSGÁLATI LAP¹

Előterjesztés, tervezet címe: **előterjesztés a polgári perrendtartásról szóló törvényről**

I. Költségvetési hatások:

I.1. A költségkedvezményi rendszer átalakítása (ezek tárgyában való döntés kikerülése a bírósági szervezetrendszer keretei közül a közigazgatási szervezetrendszer keretei közé) jelentős létszámbővítést tenne szükségessé a jogi segítségnyújtó szolgálatnál. **Összesen új költségvetési igényként 112.153.696 Ft személyi költség, és legalább – jelenleg a bíróságok költségvetésében megjelenő – 1.225.536.311 Ft költségkedvezményes jogcímekre számfejtett kifizetés (2015-öt alapul véve) polgári eljárásra eső fedezetével lehet számolni, mint várható körülbelüli költségvetési teher** (közvetlen hatás).

A költségkedvezmények jogi segítségnyújtó szolgálat általi polgári perekben történő elbírálása felveti, hogy ezt a rendszert lenne indokolt alkalmazni a megújuló büntetőeljárásokban és közigazgatási perekben is. Ez pedig azt eredményezné, hogy a teljes fent megjelölt költségvetési terhet – és nemcsak annak Pp. alkalmazása során felmerülő részét – kellene figyelembe venni. Összegezve: **jelentős személyi és infrastrukturális fejlesztés lenne szükséges** akkor, ha a költségkedvezmények elbírálását a jövőben a jogi segítségnyújtó szolgálatok végeznék. A „Bíróságok” fejezetén belüli költségkedvezményes jogcímekre számfejtett kifizetések fedezetét szintén biztosítani kellene az új feladatot ellátó szervek költségvetésében.

I.2. Hagyományos, papír alapú jegyzőkönyvezés mellett tárgyalótermi hangrögzítés bevezetése lehetőségének megteremtése szükségessé tenné a tárgyalótermek megfelelő minőségű hangrögzítő berendezéssel való felszerelését, melynek becsült költsége összesen 156.023.000 Ft összeget tenne ki. A számítástechnikai tárhelyek összes beszerzési költsége: 275.000.000 Ft. lenne. **A rendszer kialakítása így összesen legalább 431.000.000 Ft egyszeri beruházási költséget jelentene. A fenntartási költség legalább 5,3 millió Ft/év költségvetési kiadást indukálna.** Ehhez járulnának az előre nem tervezhető költségek (pl. beszerelés, beüzemelés, szoftver beszerzés, karbantartás és követési díj).

I.3. Törvényszéki kötelező jogi képviselet bevezetése költségvetési többlettámogatási igénnyel járhat, mivel biztosítani kell a bírósághoz fordulás jogát azon állampolgárok számára, akik jövedelmi-vagyoni viszonyaikra tekintettel nem képesek a jogaik érvényesítését biztosító peres eljárás költségeit előteremteni. Minderre az állami jogi segítségnyújtás keretei között kerülhet sor, pártfogó ügyvédi képviselet biztosításával.

Az Igazságügyi Hivatal adatai szerint **a peres támogatások (pártfogó ügyvédi képviselet) jelentős hányada, átlagosan csaknem 90 %-a, a járásbíróságok előtt indult ügyekhez köthető.** Mindez arra enged következtetni, hogy **a törvényszéki szintű ügyekben kis számban veszik igénybe e támogatási formát, amely előre vetítheti, hogy a kötelező jogi képviselet törvényszéki szinten történő megvalósítása esetén sem kell számolni kiugróan magas költségnövekedéssel.**

¹ Készült: az előzetes és utólagos hatásvizsgálatról szóló 12/2016. (IV. 29.) MvM rendelet alapján

Az OBH és az IH adatainak összevetéséből megállapítható, hogy 2011-2013 közötti időszakban (erre az időszakra rendelkezünk mind a jogi képviselők törvényszéki perben való megjelenéséről, mind az engedélyezett pártfogó ügyvédi létszámról adatokkal) a törvényszéken megjelenő jogi képviselők 12 %-a lehetett pártfogó ügyvéd. Amennyiben minden ügyben meg kellett volna jelennie a jogi képviselőnek (ha minden ügyben kötelező a jogi képviselet), akkor ebben az időszakban az évi átlagos 947 pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezése mellett legalább további 605 engedély megjelent volna, amely az évi átlagos kifizetéseket figyelembe véve legalább évi 12.632 400 Ft-tal növelte volna az összes kifizetés összegét. 2015-ben már az egy támogatás nyomán átlagosan kifizetett jogi szolgáltatási díj 34.397 Ft volt és arra is figyelemmel, hogy esetlegesen a törvényszéki ügyben eljáró pártfogó ügyvéd az átlagos díjnál magasabb díjat kap, a költségvetési többletigény számítása során indokolt kiindulópontul legalább 45.000 Ft-os kifizetéssel számolni egy törvényszéki ügyben eljáró pártfogó ügyvéd esetében. A 2011-2013 közötti időszakban átlagosan további 605 engedélyezett pártfogó ügyvédi támogatási igénnyel kellett volna számolni, azonban a plusz támogatási igények számát a költségvetési többletigény meghatározásakor indokolt emelt számmal figyelembe venni, mivel a kötelező jogi képviselet a kérelmek addigi arányát növelheti, így évente legalább 1200 plusz pártfogó ügyvédi engedélyezéssel indokolt számolni. **A plusz 1200 pártfogó ügyvédi engedélyezés évi költségvetési többletigénye 45.000 Ft-os jogi szolgáltatási díj esetében 54.000.000 Ft.**

II. Adminisztratív terhek:

II.1. A költségkedvezményi rendszer átalakításának adminisztratív következménye lehet, hogy **a bíróságon kívüli döntéshozó nem tudná értékelni** azt, hogy a fél jogainak védelme érdekében **mennyiben indokolt a perindítás**, a fél alkotmányos jogának gyakorlása érdekében kell-e engedélyezni költségmentességet számára. **Nem lehetne tekintettel a fél rosszhiszeműségére, az eleve alaptalan pereskedésre, a perelhúzó magatartásra**, stb., amelyet az európai joggyakorlat is a kedvezményből kizáró okként kezel. Nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy az eljárás folyamatában előterjesztett kérelmek esetében **a más szerv által történő döntéshozatal a bíróság előtt folyó eljárást megakasztaná, ez esetleg a perek ésszerű időn belüli elbírálására is kihathatna.** Mindenképp szükséges egy olyan hatékony, de célhoz kötött kontrollmechanizmus kialakítása, amely valós képet ad egy személy vagyoni viszonyairól, visszaszorítva ezzel az esetleges visszaéléseket. Olyan új, **külön törvény megalkotása lenne indokolt, amely a jelenlegi, jellemzően alacsonyabb szintű jogszabályok helyett egységesen tartalmazza a polgári eljárásokban, illetve a törvény által meghatározott más eljárásokban igénybe vehető költségkedvezmények típusait, az ezek igényléséhez szükséges egységes feltételrendszert,** illetve a csatolandó mellékletekre vonatkozó szabályozást.

II.2. A hatásköri szabályokkal összefüggő, bírósági szervezeti szintek közötti adminisztratív teher-megoszlás változása következhet be, ha az általános hatáskörű elsőfokú bíróság a törvényszék lesz, szemben a hatályos szabályok szerinti járásbírósággal. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy minden ügy alapvetően a törvényszékhez fog tartozni és csak az kerül a járásbíróság hatáskörébe, amit a törvény kifejezetten nevesítve járásbírósági hatáskörbe utal. Az OBH elnöke által **megküldött adatok nem alkalmasak arra, hogy eldönthető legyen, milyen mértékben fog megváltozni az egyes ítélkezési szintekre érkező ügyek mennyisége a hatásköri szabályok változása következtében.** A becslés sem jelent megoldást, mivel a járásbírósági és a törvényszéki elsőfokú ügyérkezés között nagyságrendi eltérés van, ami azt jelenti, hogy a járásbírósági szinten bekövetkező, akár csak 1-2 százalékos változás a törvényszéken akár 10-20 százalékos változást is indukálhat. Az OBH elnöke

szerint a hatályos ügyelosztás alapján a bíróságok tárgyi és személyi feltételei optimálisan kihasználtak és arányaiban mindenképpen fenntartandóak. **Az új szabályozási rendszer megalkotása során célként fogalmazódott meg, hogy lehetőleg a jelenlegi ügyelosztás (törvényszékek és járásbíróságok között) jelentős mértékben ne változzon meg,** ugyanakkor **a tényleges változás hatásai a kifejtettekre tekintettel utólagos hatásvizsgálattal tárhatók fel** és szükség esetén a szabályozás utólagos korrekciójával optimalizálhatóak.

II.3. Törvényszéki kötelező jogi képviselet okozta adminisztratív teherként jelentkezik, hogy **megnövekedik az állam által biztosított pártfogó ügyvédi képviselet iránti kérelmek száma.** Ugyanakkor **törvényszéki szinten** – a 2009-2013 közötti átlagos adatok alapján is – **magas a jogi képviselő igénybe vételének aránya** polgári és gazdasági ügyekben, ahogy viszonylag magas ez az arány járásbírósági szinten is. **Így számottevő adminisztratív többlet-teher várhatóan nem jelentkezik** sem a felek, sem a bíróságok vagy egyéb szervek (jogi segítségnyújtás) oldalán. Közvetett hatásként azonban javulhat a szakmai megalapozottság szintje az érintett polgári peres eljárásokban.

II.4. Fizetési meghagyásos eljárással összefüggő adminisztratív-teher változást eredményezhet, ha **a fizetési meghagyásos eljárás kötelező igénybevételével összefüggő értékhatárt a jelenlegi 1 millió Ft-ról 3 millió Ft-ra, vagy 5 millió Ft-ra emelése** valósulna meg. A fizetési meghagyásos eljárás hatékony eszköz a belföldi lejárt pénzkövetelések érvényesítése során, a kötelező értékhatár emelése **egyértelműen perelterelő hatást eredményezne.** A rendelkezésre álló adatok alapján következtetni lehet arra, hogy a kötelező értékhatár emelése a bírósági ügyek számának csökkenését fogja eredményezni, de ennek pontos hatása utólag, a jogszabály hatályba lépése után állapítható meg. 2015. évben az 1.000.000 Ft alatti követelések 6,08 %-a, az 1.000.001 – 3.000.000 Ft közötti követelések 24,61 %-a, a 3.000.001 – 5.000.000 Ft közötti követelések 36,87 %-a, valamint az 5.000.001 Ft feletti követelések 45,89 %-a ellen nyújtottak be a kötelezettek ellentmondást, azaz ilyen arányban alakultak perré az ügyek.

II.5. Tanács elé utalás lehetősége a törvényszéki elsőfokú perekben

A polgári perrendtartásról szóló törvény tervezete szerint kivételesen és bonyolult ügyekben, a törvényszéki perrendben az első fokú bíróság elrendelhetné, hogy az ügyben három hivatásos bíróból álló tanács járjon el. Az ezzel kapcsolatos tehernövekedés előzetes vizsgálattal nem mérhető fel. Ugyanakkor a tanács elé utalás várható arányait mutathatja az, hogy az elmúlt időszakban a közigazgatási perek esetében – ahol a tanács elé utalás lehetőségét már korábban megteremtette a törvény – milyen arányban kerültek a perek tanács elé. A közigazgatási perrendtartás kodifikációja érdekében felállított munkacsoport által összegyűjtött adatok alapján 2015. évben a Fővárosi Törvényszéken 4829 befejezett ügyből 15 ügyben döntött az eljáró bíró a tanács elé utalásról.²

Budapest, 2016. év június hónap 9. nap

² Pp. 324. § (4) bekezdés: „Ha az ügy különös bonyolultsága indokolja, az elsőfokú bíróság a tárgyalás megkezdése előtt elrendelheti, hogy az ügyben három hivatásos bíróból álló tanács járjon el. Ha a bíróság az ügy tanács elé utalásáról rendelkezett, utóbb az ügyben egyesbíró nem járhat el.”